

Ю 2

Ф 12

Г. Данильян, В. М. Тараненко

ОСНОВИ ФІЛОСОФІЇ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

О. Г. Данильян, В. М. Тараненко

ОСНОВИ ФІЛОСОФІЇ

*Рекомендовано Міністерством освіти
і науки України як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів*

Харків
«Право»
2003

ББК 87я73

Д17

*Гриф «Рекомендовано Міністерством освіти
і науки України як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів надано 6.03.2003 р.*

Рецензенти:

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого **В. О. Лозовий**;

доктор філософських наук, професор кафедри філософії Харківського військового університету **К. А. Паюсов**;

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Харківського національного університету радіоелектроніки **В. І. Штанько**

Данильян О. Г., Тараненко В. М.

Д 17 Основи філософії: Навч. посібник. – Харків- Право, 2003 – 352 с.

ISBN 966-7146-78-2

У навчальному посібнику розглядається предмет філософії, її основні функції, роль і значення в житті суспільства; дається розгорнута характеристика історії розвитку філософської думки, її різних напрямків і шкіл; стисло і доступно викладаються основні розділи філософії: онтологія, феноменологія, філософія розвитку, епістемологія, методологія, соціальна філософія, антропологія, філософія історії. Посібник створено на основі курсу лекцій, прочитаного в Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого.

Для студентів, аспірантів і викладачів вузів, а також для тих, хто цікавиться філософськими проблемами.

© О. Г. Данильян, В. М. Тараненко, 2003

ISBN 966-7146-78-2

© Видавництво «Право», 2003

Зміст

Передмова.....	3
Частина перша	
СУТНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ, ОСНОВНІ	
ЕТАПИ ТА НАПРЯМКИ ЇЇ РОЗВИТКУ	
Розділ 1. Філософія, коло її проблем і роль у суспільстві.....	5
§ 1. Світогляд людини, його суть, структура та історичні типи.....	5
§ 2. Предмет філософії і коло її основних проблем.....	13
Розділ 2. Історія розвитку філософської думки: загальна характеристика.....	26
§ 1. Антична філософія.....	26
§ 2. Філософія середньовічної Європи.....	40
§ 3. Філософія західноєвропейського Ренесансу.....	48
§ 4. Філософія Нового часу.....	54
§ 5. Німецька класична філософія.....	62
§ 6. Російська філософія XIX — початку XX століття.....	72
Розділ 3. Сучасна світова філософія	79
§ 1. Загальна характеристика сучасної філософської парадигми	79
§ 2. Ірраціоналістично-гуманістичний напрямок у сучасній філософії.....	82
§ 3. Позитивістська тенденція в сучасній світовій філософії.....	90
§ 4. Сучасна релігійна філософія.....	95
§ 5. Марксистська філософія: класичний і сучасний етапи.....	102
Розділ 4. Українська філософія: традиції та особливості.....	109
§ 1. Філософська думка доби Київської Русі.....	109
§ 2. Філософія українського Відродження та Просвітництва	113
§ 3. Українська філософія XIX — початку XX століття.....	121
§ 4. Сучасна філософсько-світоглядна ситуація в Україні.....	126
Частина друга	
БУТТЯ, СВІДОМІСТЬ, ПІЗНАННЯ	
Розділ 5. Буття, матерія як вихідні поняття філософії.....	132
§ 1. Філософський зміст категорії буття.....	132
§ 2. Формування і розвиток науково-філософського поняття матерії	136
§ 3. Спосіб та форми існування матерії.....	142
Розділ 6. Свідомість : онтологічний статус.....	149
§ 1. Проблема свідомості у філософії. Генезис свідомості і її сутність.....	149
§ 2. Структура та функції свідомості.....	162
Розділ 7. Діалектика як вчення про розвиток та її альтернативи.....	171
§ 1. Історичні форми і особливості діалектики.....	171
§ 2. Діалектичні принципи загального взаємозв'язку та розвитку.....	175
§ 3. Загальні закони розвитку.....	180
§ 4. Категорії діалектики.....	188
§ 5. Альтернативи діалектики.....	197
Розділ 8. Пізнання як відображення і діяльність.....	207
§ 1. Пізнання як предмет філософського аналізу.....	207
§ 2. Діалектика пізнання. Проблема істини.....	215
Розділ 9. Наукове пізнання, його форми та методи.....	225
§ 1. Специфіка, рівні і форми наукового пізнання.....	225
§ 2. Поняття методу. Класифікація методів наукового пізнання та їх характеристика.....	232

Частина третя
СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

Розділ 10. Природа як основа людського буття.....	241
§ 1. Поняття природи. Суспільство як частина природи	241
§ 2. Взаємодія природи та суспільства.....	248
Розділ 11. Філософський аналіз суспільства	257
§ 1. Основні підходи до розуміння суспільства	257
§ 2. Суспільство як само розвинена система	263
§ 3. Розвиток суспільства і динаміка соціальних процесів.....	270
Розділ 12. Людина у вимірах філософського аналізу.....	277
§ 1. Проблема людини в історії філософії.....	277
§ 2. Сутність людини і сенс її життя.....	285
Розділ 13. Особистість і суспільство.....	297
§ 1. Поняття «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість» і їхній взаємозв'язок.....	297
§ 2. Історичні типи взаємин людини і суспільства.....	305
§ 3. Проблема свободи і відповідальності людини.....	308
Розділ 14. Духовне життя суспільства і культура.....	313
§ 1. Сутність духовного життя суспільства. Суспільна свідомість.....	313
§ 2. Культура як специфічна соціальна реальність.....	323
Розділ 15. Сенс і спрямованість історії.....	331
§ 1. Предмет, структура і функції філософії історії.....	331
§ 2. Сучасні концепції філософії історії.....	335
§ 3. Проблеми змісту та спрямованості історичного процесу.....	340
Рекомендована література.....	349